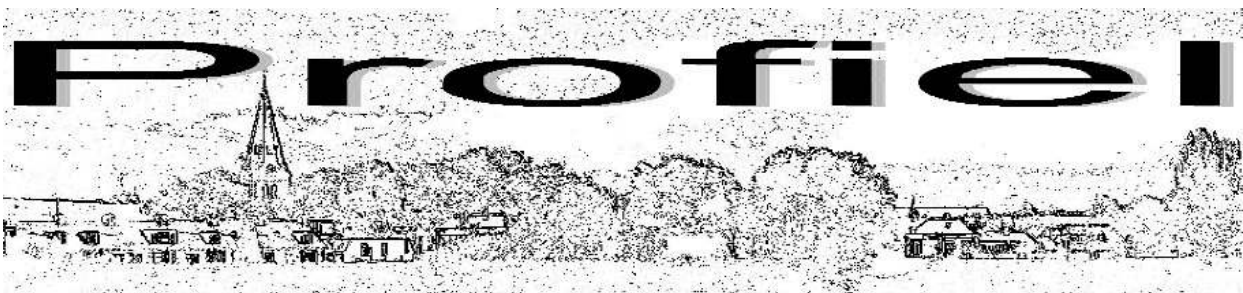

Profiel

De informatiekrant van Wageningen Monumentaal, Vereniging voor Stadsschoon
Januari 2004

INHOUD

DE PUBLIEK-MONUMENTALE ZAAK	1
BEELDKWALITEIT HOOGSTRAAT	2
HOEK HOOGSTRAAT / BEUNINGSTRAAT	3
MARKT 15 EN 15A	3
NIEUWSTRAAT 1	4
BEOORDELINGSCOMMISSIE STAD EN MONUMENT (BSM)	4
PLAN HERSTEL STADGRACHT IN DE MAAK..	5
HET MOLENSTRAAT THEATER	5
DE LATIJNSE SCHOOL	5
HISTORISCHE PANDEN WUR.....	6
HINKELOORD	7
INSTITUUT VOOR VEREDELINGSTECHNIEK (IVT)	8
NUDENOORD.....	8
GREBBEDIJK 6A.....	9
HAVEN EN OMGEVING.....	9
WINDMOLENS	9
ABERSONLAAN 4	10
STADSBRINK.....	10
VAN DER KOLK, GENERAAL FOULKESWEG 12	11
RUSTENBURG.....	11
MOUTFABRIEK CHURCHILLWEG.....	12
GEERTJESWEG 41	13
STRUCTUURPLAN	13
BESTEMMINGSPLAN CENTRUM	13
MASTERPLAN CENTRUM	14
Parkeren	14
Gracht	15
Gemeente	15
Costerweg	15
IN MEMORIAM W.G. SOMBROEK	15

De publiek-monumentale zaak

Bij de recente bezuinigingsronde was de afdeling Monumentenzorg de enige ambtelijke afdeling die structureel gekort werd. Mede dankzij een lobby van Wageningen Monumentaal, vereniging voor stadsschoon, en een aantal van haar leden werd deze bezuiniging enigszins beperkt, maar niettemin was het signaal zorgwekkend. Tekenend was ook het argument van wethouder Eweg dat

monumenten wel een tijdje kunnen 'overwinteren'.

Maar de monumentaliteit en het stadsschoon van Wageningen staan wel degelijk onder druk. Telkens weer hoor je dat burgers vinden dat het aanzien van de stad aan het verloederen is; bij kleine verbouwingen en grote nieuwbouwprojecten worden telkens weer – meestal op de valreep – concessies gedaan aan overwegingen van schoonheid, monumentaliteit en historie; en tot overmaat van ramp betekent de terugtrekkende beweging van de universiteit richting Born letterlijk een adering voor de leefbaarheid en het aanzien van de stad.

Als Wageningen Monumentaal realiseren we ons maar al te goed dat een gemeentelijk apparaat van een middengrote stad als Wageningen onder grote druk staat. Elk project, elke complicatie doet een grote aanslag op de relatief kleine groep ambtenaren die de gemeente tot haar beschikking heeft. Maar juist daarom zijn we ervan geschrokken dat het college van B&W, en als influisteraar daarvan ongetwijfeld ook de ambtelijke top, te kennen hebben gegeven dat de monumentaliteit van Wageningen in hun ogen iets is dat wel kan 'overwinteren'.

Het stadsschoon, de eigenheid van Wageningen, is nou typisch zo'n onderwerp dat een integraal onderdeel zou moeten uitmaken van het gemeentelijk denken. Uit ervaring weten wij dat het dat níét is. En dat is vreemd in een stad die telkens weer benadrukt 'anders' te zijn dan omringende Almere-achtig boomtowns als Ede en Veenendaal, en het is óók

vreemd van een stad die 'duurzaamheid' zo hoog in het vaandel zegt te hebben. Behalve Planet (natuur & milieu) en Profit (economisch welvaren) behelst duurzaamheid immers ook de People, compleet met hun geschiedenis en gebouwde omgeving. De monumentaliteit zoals wij die opvatten heeft te maken met die People, met cultuur. Oog voor architectuur, historie, samenhang, détail, welbevinden. Natuur is daar een onderdeel van, natuurlijk, maar het kan niet zo zijn dat we daarvoor onze stedelijke omgeving verwaarlozen.

Tussen de regels door gaven wij al aan dat de houding van onze vereniging er niet een is van confrontatie. Ons uitgangspunt is dat stadsschoon iets is van ons allemaal, van alle burgers, van alle wethouders en raadsleden, van alle ambtenaren, en niet alleen die van stedenbouw en volkshuisvesting, maar ook van openbare werken en juridische zaken. Uit dien hoofde hebben we de afgelopen jaren low-profile geopereerd. Een briefje hier, een gesprekje daar. En véél onderling overleg, omdat het waarachtig allemaal zo simpel niet is als je voor concrete problemen gesteld staat.

Mede tegen de achtergrond van de recente bezuinigingen achten we de hoogste tijd om weer eens met de leden van gedachten te wisselen. Zitten we als vereniging op de goede weg? Moeten we andere accenten leggen? Moeten we misschien toch meer confronterend worden? En last but not least willen we graag in contact met u komen om nieuwe actieve bestuurders te ronselen, die hun tijd en creativiteit in dienst willen stellen van de publiek-monumentale zaak.

Vóór die tijd echter praten we u in deze profiel bij over onze activiteiten van de afgelopen tijd.

Beeldkwaliteit Hoogstraat

In 1997 kwam de gemeente – op initiatief van monumentenambtenaar Kien van Hövell – met het Project Beeldkwaliteit Hoogstraat (zie profiel, november 2000). Om de verfraaiing van

de Hoogstraat aan te zwengelen gaf de gemeente onder meer subsidie voor het maken van een aantal restauratie-onwerpen, en wel voor Pearl/Armand (hoek Hoogstraat en Molenstraat), modehuis De Windt (hoek Hoogstraat en Rouwenhofstraat), De Schoenenreus/Scheerder (nr. 62/64) en Matser (nr. 83). Bij de Schoenenreus en vooral Pearl/Armand heeft dat uiteindelijk geleid tot (zeer) geslaagde aanpassingen. Modehuis De Windt kwam wat later met een eigen maar ook fraaie verbouwing.

Met haar publiek-private initiatief gokte Van Hövell op 'een fakkel die verder brandt'. Ofwel: als er een schaap over de dam is volgen er meer. In de monumentenzorg is dat een feit, waar we bijvoorbeeld aan Niemeyerstraat – Emmapark een goed voorbeeld hebben gezien: nadat één eigenaar zijn pand ging opknappen zijn er zeker acht gevolgd. (Alleen het pand van Fraternité – eigendom van de gemeente – is intens verwaarloosd.)

Aan de Hoogstraat waren de klokgeveltjes (nr. 39 en 41), Bakkerij Stolk (nr. 60), het huis van Vreede met balkon (nr. 67/69) en Windtson (nr. 10) de trendsetters. En ná 1997 zijn er inderdaad diverse gevolgd. Vorig jaar, in 2002, kreeg Geurt Jansen bijvoorbeeld de monumentenprijs voor zijn inspanningen voor karakteristieke panden als Zeeman (nr. 67/69), de Schoenenbar (nr. 22) en de voormalige Meubeldiscount (nr. 26).

In dit hele traject hebben bestuursleden van Wageningen Monumentaal hun steentje bijgedragen door te gaan praten met eigenaars en winkeliers over mogelijke restauratie, de verwijdering van luifels en lichtbakken, enz. Een heldere notie daarbij was de eenvoudige vuistregel van Kien van Hövell dat een pand 'op z'n poten' moet staan: bij veel modernisering van de afgelopen decennia werden winkels niet alleen de facto maar ook visueel gescheiden van de hogere etages. Voor veel Hoogstraat-gevels is dat een onterecht lot. Kijk omhoog, Sammie, kijk omhoog!

Die gesprekken hebben wel wat opgeleverd, maar alles wat je voorstelt kost natuurlijk geld. En de gemeentelijke subsidies zijn beperkt. In

zo'n geval is behalve aan geld behoefte aan duidelijke en vooral ook overtuigende criteria. Want wat is beeldkwaliteit voor iemand die gewoon omzet wil of moet draaien?

Hoek Hoogstraat / Beuningstraat

Nieuwjaarsnacht 2001 brandde het pand Hoogstraat 57 (op de hoek met de Beuningstraat) af. Een gemeentelijk monument waar juwelier Lucardi huisde. Het pand was volgens de eigenaar te zeer verwoest om in oude stijl te herstellen. In overleg met de gemeente is veel gepraat over het nieuwe ontwerp dat moest aansluiten op de omgeving. Dat lukte qua schaalgrootte (het pand werd langs de Beuningstraat 'gebroken'; qua materiaalkeuze (baksteen) en in het feit dat de gevel een geheel vormt (het pand staat niet los van de bovengevel).

Wageningen Monumentaal bracht in dat het dom was om de gevel aan de zijde van de Beuningstraat geheel blind te maken. De Hema-gevel is ook al blind en als je de zijstraten van de Hoogstraat wilt revitaliseren is dit letterlijk een doodlopende weg. Dat het niettemin gebeurde zal primair te danken zijn aan de gebruiker, een juwelier, die geen behoefte heeft aan etalages aan een stille zijweg. De architect rept in de krant overigens van een 'bewuste keuze'. Hij noemde de blinde gevel 'een benadrukking van de hiërarchie tussen Hoogstraat en Beuningstraat als steeg en zijstraat'.

Wat Wageningen Monumentaal betreft was het geen voorbeeld van integraal city-management.

Aardig was dat de archeologische werkgroep vóór de nieuwbouw (na het nodige aandringen) enige tijd kreeg voor wat bodemonderzoek. Het ging om een pand dat weliswaar in zijn hoofdvorm stamde uit 1800-1850, maar de fundamenteen zijn natuurlijk – zoals bij vrijwel alle Hoogstraat-panden – veel ouder. Zo wordt vermoed dat het blok waar nummer 57 deel van uitmaakt in de vijftiende eeuw bebouwd is geraakt.

De werkgroep vond muur-restanten van kloostermoppen. Onder meer bleek er sprake geweest te zijn van een steegje tussen 57 en het belendende pand (nu de fotowinkel van Kral). Zo'n steegje deed dienst als afvoer voor kemelwater en blijkens de vele gevonden botfragmenten en aardewerkscherven uit de veertiende en vijftiende eeuw ook als afvalhok. Ook vond de werkgroep oude brandresten (van de stadsbrand van 1512?) en recentere resten van een smidsvuur en gereedschap. Ongetwijfeld van de smid Johannus Adamus Wentholt die het pand in 1821 aankocht. Van de stadspomp die in 1724 voor het pand werd geplaatst, is niets teruggevonden. Jammerlijk was dat de kloostermoppen die de archeologen apart hadden gelegd op een onbewaakt moment door de aannemer werden afgevoerd. Naar de stort. De afstemming met bouwers blijft moeizaam.

Markt 15 en 15a

Markt 15/15a (inmiddels café restaurant Goesting) was vóór de recente verbouwing nog een van de meest ongerepte Delftse-Schoolpanden aan de Markt. De gevel bevatte twee deuren (huis en winkel) met daartussen een groot raam boven een natuurstenen borstwering. De nieuwe eigenaar, aannemer Van Swaay, diende een bouwaanvraag in, waarbij de voorgevel drastisch zou worden veranderd: één brede toegangsdeur in het midden en ramen op de plek van de voormalige deuren. Hierdoor zou het pand geschikt worden voor de beoogde horeca-functie.

De bouwaanvraag, die meerdere drastische ingrepen in interieur en exterieur behelsde, werd verbazingwekkend genoeg goeddeels gehonoreerd. Verbazingwekkend omdat de Monumentencommissie eerder, in 1995, negatief adviseerde toen men aan Markt 12 (café De Tijd) de borstwering wilde verwijderen. B&W oordeelden toen 'dat de beeldkwaliteit van de Delftse-Schoolpanden aan de Markt niet steeds verder mag worden uitgehold'. Bij beoordelingen van Markt 18 en 20 werd deze nieuwe beleidslijn doorgezet.

Wat nu gebeurd is bij Markt 15/15a wijst op een ander beleid, of – waarschijnlijker – op het ontbreken (c.q. vergeten) van beleid. Het is zeker niet in overeenstemming met de opmerking in het Jaarverslag 2000 en 2001 van de Monumentencommissie Wageningen dat 'met het plaatsen van de Delftse-Schoolpanden op de gemeentelijke monumentenlijst Wageningen één van de voortrekkers is op dit gebied in Nederland'.

Wageningen Monumentaal heeft zich in bovenstaande kwestie heftig geroerd, zowel formeel als via de krant, en is met name tot de conclusie gekomen dat bij de Beoordelingscommissie Stad en Monumenten (BSM, zie elders) blijkbaar onvoldoende 'monumentaal geheugen' aanwezig is.

Nieuwstraat 1

Het dubbele herenhuis aan Nieuwstraat 1 dateert uit de 19de eeuw. Het staat op de gemeentelijke monumentenlijst 'vanwege de harmonische architectuur en de naar Wageningse maatstaven monumentale gevel'. In mei 2002 werd een bouw- en monumentenvergunning afgegeven om het te verbouwen van tot een winkelruimte en woningen.

Wageningen Monumentaal tekende bezwaar aan omdat de voorgestelde verbouwing de harmonie van de gevel geweld aan zou doen, met name door de verwijdering van de hardstenen buitentrap.

De bezwaren werden ongegrond verklaard en het pand is inmiddels verbouwd. Het blijft gemeentelijk monument. Hoewel de verbouwing met zorg is verricht – vooral de tweede verdieping en dakpartij zijn qua materiaal, aard, indeling en constructie gerenoveerd met respect voor de historische situatie – vindt Wageningen Monumentaal dat het pand aan monumentale waarde verloren. Bij souterrain en bel-etage zijn exterieur en het zichtbare interieur te los van elkaar komen te staan. En het blijft jammer van die trap.

Beoordelingscommissie Stad en Monument (BSM)

De BSM bestaat uit een combinatie van de Monumentencommissie en wat vroeger 'Welstand' heette. Vanuit Welstand zitten er vooral architecten in die uit hoofde van hun beroep al gauw geneigd zijn om méé te denken met de (technische) puzzel die de eigenaar in kwestie op wil lossen. Honorabel, maar soms iets te kort door de bocht.

Zowel bij Markt 15 als Nieuwstraat 1 (zie boven) stelde Wageningen Monumentaal vast dat het nogal uitmaakt wat voor bestemming een bepaald pand heeft. Markt 15 was gebouwd als winkel en het mocht een café worden; Nieuwstraat 1 was gebouwd als woonhuis en het mocht een winkel worden. Wat doe je dan als de monumenten-omschrijving rept over het feit dat het zo'n aardig winkelpand of zo'n aardig woonhuis is?

In de BSM wreken zich dan twee feiten. Het eerste is dat de commissieleden vaak nauwelijks weet hebben van de reden waaróm een pand op de monumentenlijst staat. En het tweede is dat ze te horen krijgen dát een bepaalde bestemming inderdaad is toegestaan. In beide gevallen kon de eigenaar zich daar ook op beroepen: 'De gemeente heeft gezegd dat ik er een café (of een winkel) van mag maken. Nou, dan is het toch alleen maar redelijk dat ik zó'n soort ingang wil, enz.'

.
Van belang hierbij is hier dan ook het eerste contact van de eigenaar met de gemeente. 'Ja hoor, U mag daar een café beginnen. Ja, lijkt me redelijk dat u dan ook dat en dat doet, enz.'. Als dan later in het traject de BSM om de hoek komt kijken kan de eigenaar (in bovenstaande gevallen twee keer Van Swaaij) de vermoorde onschuld spelen en verwijzen naar 'eerder door de gemeente geschapen verwachtingen'. Bij het vaststellen van het bestemmingsplan binnenstad (zie elders) hebben we dan ook nadrukkelijk gevraagd om ook de monumentale status van panden mee te nemen: daar mag bij de eigenaar gewoon geen misverstand over bestaan.

Plan herstel Stadgracht in de maak

Kopte het Gelders Dagblad twee jaar geleden nog. Er was een "masterplan" in de maak voor het centrum. Onderdeel daarvan was het herstel van het nu ontbrekende stukje stadgracht tussen de Rabobank aan het Plantsoen en de Bergpoort (laten we maar net doen of die er ook nog staat). De krant meldde ook nog dat Wageningen Monumentaal daar al eerder voor gepleit had. Het plan van toenmalig wethouder Bogers was om geld te verdienen met bouwen in de omgeving Gerdesstraat en dat te investeren in het opnieuw uitgraven van de gracht. Pas in 1967 werd de gracht gedempt, met als doel het aanleggen van het huidige parkeerterrein en het bouwen van de SNS-bank. Een illustratie van een ommezwaai in het cultuurhistorisch denken in 36 jaar. Zij het dan dat nu het geld "op" is. Moeilijk moet het niet zijn. De brug en de toenmalige trap naar het water zitten er nog steeds. Het bankgebouw staat wel in de loop van de gracht. Men zou echter kunnen beginnen met het eerste deel tussen bank en brug, zodat de bank als het ware in het water komt te staan. Met als gevolg een verhoging van de lokale sfeer. Dan kan daar meteen het "per ongeluk" gesloopte bankje weer terug worden gezet (en wat ons betreft nog wel een paar meer). Het verschil tussen binnen en buiten de veste wordt weer zichtbaar. Bovendien is water in een stad altijd een levendig element. Wageningen Monumentaal heeft in het kader van dit plan ook gepleit voor een rij bebouwing tussen gracht en de noordzijde van de Stationsstraat. Daarmee wordt de Stationstraat versmald en zo kan ook een verkeershiërarchie worden aangegeven: Plantsoen en Gerdesstraat horen nog bij de "ring", de Stationsstraat is al "centrum". Nu staat daar de Serre nog, slopen hoeft voor ons ook niet, zo'n plan kun je gefaseerd uitvoeren.

Het Molenstraat theater

In maart 2002 deed Wageningen Monumentaal een dringend beroep op het College van B&W om Gerben Kuipers te steunen in zijn toenmalige idee om een bioscoopfunctie in de Molenstraat te handhaven.

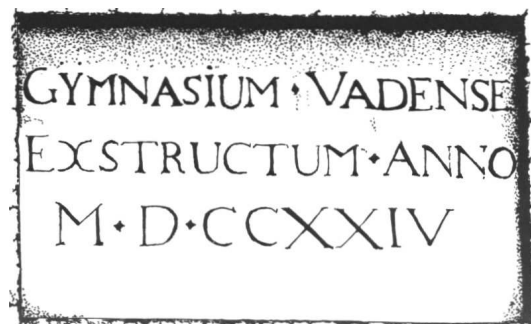
Wij wezen erop dat dit theater een stedelijk accent vormt met een belangrijke uitstraling naar de directe omgeving (horeca – levendigheid). Verdwijnen kan de Molenstraat weer degraderen tot een 'dooie hoek' van de binnenstad. En dat is jammer, temeer daar het één van de entrees van de binnenstad gaat worden vanuit de nieuwe wijk Rustenburg. Bovendien wezen we op het gevaar dat het ombouwen van het theater-pakhuis een belangrijk verlies aan 'oud-stadse' sfeer en eigen karakter kan betekenen voor deze straat.

Op dit moment ligt er een 'inbreidingsplan' van Kuipers die er appartementen wil bouwen met eventueel ruimte voor winkels of bedrijvigheid op de begane grond. Een bouwaanvraag is inmiddels ingediend.

De gemeente heeft echter een zogenaamd 'voorbereidsbesluit' genomen dat voor het pand de bestemming 'maatschappelijke doeleinden / bioscoop' vastlegt.

Een patstelling dus die in ergste geval weer kan uitlopen op veel (duur) juridisch getouwtrek. Kammer dat beide partijen het niet op een plezieriger wijze eens kon worden.

Overigens heeft Kuipers ook nog een ander plan in de kast liggen: het zogenaamde Herenbrugplan. Vanaf het Loburgterras langs de zijkant van de bioscoop worden daarbij appartementen gebouwd langs de Herenstraat tot aan de gracht. Een en ander te combineren met het realiseren van een brug over de gracht.

De Latijnse School

In 1724 vestigde zich een Latijnse School aan de St. Annastraat, vlakbij het stadhuis. In 1746 verhuisde deze de school naar een al bestaand pand aan de Molenstraat. De gevelsteen verhuisde mee. Het 'nieuwe' pand werd gekocht van Lubbert Adolf Torck, burgemeester annex handelaar in onroerend goed, om het maar zo eens uit te drukken. De school heeft tot 1878 bestaan.

Het pand bleef staan en is nu een rijksmonument. Dat moet dus goed beschermd zijn, zou je zeggen. Maar de recente geschiedenis doet anders vermoeden. Vooral inwendig is in de loop van de jaren '80 veel veranderd. De kledingwinkel Wikkel vestigde zich aan het einde van het blok, waarbij van het oorspronkelijk interieur niets meer over bleef. Recent ontwikkelde Wikkel het idee om zich op nummer 8 aan de kop van het pand, aan de Heerenstraatzijde te vestigen. Dit ondanks de woonbestemming (wat voor dit soort waardevolle panden vaak de beste bestemming is). Vervolgens werd ook nummer 8 intern gesloopt. Zonder sloopvergunning én zonder bouwvergunning.

De gemeente heeft een en ander toen stil laten liggen. Maar na de nodige formele stappen lijkt Wikkel nu toch zijn gang te kunnen gaan.

De Latijnse School aan de Molenstraat

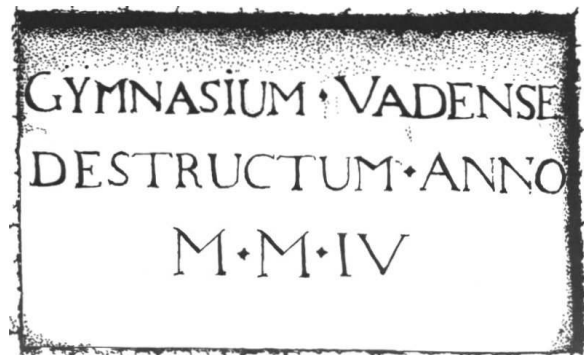
De gemeente heeft ingestemd met een winkelbestemming en tot onze niet geringe verbazing óók met het plan om het nog niet bebouwde stukje Herenstraat naast de Latijnse School te bebouwen en bij nummer 8 te trekken. Ook het Samenwerkingsverband

Cultuurhistorie Gelderland (waarin o.a. de Rijksdienst Monumentenzorg deelneemt) blijft geen probleem te hebben met zo'n aanbouwplan.

Wageningen Monumentaal ziet dat (in dit geval) anders. Wij schreven de gemeente dat de beleving van het relatief los staande gebouw wordt aangetast. De gemeente liet weten af te willen van de huidige lege plek die 'al jaren dient om afval te storten'. En: 'een gesloten gevelwand zal een meer evenwichtig beeld geven'. Deze argumenten konden ons niet echt overtuigen bij gebrek aan stedenbouwkundig gehalte.

We zijn ook bezorgd dat het hier niet bij zal blijven. Straks blijkt het toch weer wenselijk om er nog een extra tussenmuur uit te slaan. En de buurman die onlangs geen vergunning kreeg om dakramen te plaatsen, zal nog wel eens terug komen. En als er dan toch een winkel in zit, waarom zou er dan geen winkel náást mogen?

We vrezen dan ook dat de oude gevelsteen straks naar het museum kan. Om de herinnering toch een beetje levend te houden, tekenden wij een nieuwe steen ...

Historische panden WUR

Naar aanleiding van de ontwikkelingen op het terrein van Hinkeloord, en de sloop van Nematologie (achter het gebouw met de klok) en het IVT (Mansholtlaan 15) en de plannen van de WUR om vrijwel alle activiteiten te concentreren rond de Born, hebben we besloten een aantal 'historische' gebouwen te fotograferen en hier documentatie over te

verzamelen. Voor de publicatie van een artikel is contact geweest met de Rijksdienst voor de Monumentenzorg en met de Bond Heemschut. De gebouwen van de WUR zijn onder meer bijzonder door de positie van de Landbouwniversiteit in Nederland, hun ligging in Wageningen met zijn vele verschillende landschappen, de veelal hoge architectonische kwaliteit en de betekenis van de (invloed van) Rijksbouwmeester hierin. In het algemeen achter we het een verschraving van de stad als overal gekozen wordt voor sloop ten behoeve van nieuwbouw. Voor de publicatie van een artikel is contact geweest met de Rijksdienst voor de Monumentenzorg en met de Bond Heemschut.

Los van een actief beschermingsbeleid zal het zaak zijn tijdig en voortvarend uit te zien naar een zinvol hergebruik van de panden die de komende jaren vrij gaan komen.

Hinkeloord

Het prachtige complex Groot Hinkeloord bestaat uit 't Schip van Blaauw (Plantenfysiologie, 1922), Microbiologie (1923), Landmeten (1953) en Villa Hinkeloord met Koetshuis (1855), alle rijksmonumenten. Omdat deze gebouwen steeds minder voldoen aan de moderne eisen én omdat de universiteit geld nodig heeft voor haar totale verhuizing naar de Born werd het complex uiteindelijk verkocht aan projectontwikkelaar Roelofs & Haasse. Inmiddels zijn het pand van Landmeten en het koetshuis verkocht aan particulieren (Hoogstede en Den Uyl) en Villa Hinkeloord aan de Voorhoutse stichting 'Utopia'. Microbiologie wordt nog door de universiteit gehuurd. Het misschien wel bijzonderste gebouw, het Schip van Blaauw, staat nog steeds te koop. Zorgelijk, te meer daar het pand nogal in de nattigheid staat.

Rondom Groot Hinkeloord is veel te doen geweest. Wageningen Monumentaal bemoeide zich onder meer intensief met het bestemmingsplan, waarbij wij pleitten voor grote openheid van het terrein om de beleving

van de gebouwen mogelijk te maken én het feit dat je op een berg zit. Ook wezen we op de samenhang met het tegenover gelegen klein arboretum. Het park zou een gewaardeerde wandelroute kunnen worden, waarbij de gebouwen zelfstandig en als complex goed tot hun recht komen (campusgedachte). In dat kader hebben we ook sterk aangedrongen op ondergronds parkeren. Dit lijkt nu ook te gaan gebeuren.

De afspraak was dat er niet meer bebouwd oppervlak mag komen dan voorheen. Ook wij hebben flink gepuzzeld waar er nieuwbouw zou mogen komen (ter 'vervanging' van de te slopen panden). Onze ideeën daarover stemmen overeen met wat in het uiteindelijke bestemmingsplan staat (gezien vanaf de Generaal Foulkesweg globaal achter het koetshuis). Ook zijn de meeste en belangrijkste bomen beschermd.

Een sinistere waarschuwing vormde de actie vormde de actie van Roelofs & Haasse, die zich boos maakte dat de betonnen proefveldjes (naast Unitas) tot monument verheven zouden kunnen worden. Met één ander complex – van Mendel in Wenen – vormen deze veldjes de oudste van Europa. Een wetenschap–historisch monument dus. Op het moment dat de gemeenteambtenaren een sportdag hadden liet de projectontwikkelaar de veldjes kapot buldozieren. Dat zijn dan de mensen waar je mee te maken krijgt als je monumenten wilt behouden!

De reden is overigens geen monumenten–haat maar het feit dat ook op de plek van deze proefveldjes een gebouw gepland staat. Voor ons blijft dat overigens mysterieus. Want zo'n gebouw naast Unitas zou wél extra bouwoppervlak betekenen.

Een ander smetje is de geplande lift aan de buitenkant van Villa Hinkeloord. Een tegemoetkoming aan de nieuwe gebruiker. Bovendien wil Utopia haar (beelden–)tuin met een hek afsluiten. Daar gaat het wandelparkidee.

Instituut voor Veredelingstechniek (IVT)

Dit WUR-pand aan Mansholtlaan 15 (zeg maar naast Schiphorst) is inmiddels gesloopt. Het was jarenlang, samen met er tegenovergelegen IMAG-gebouw, markant gelegen aan de noordelijk entree van Wageningen totdat enige jaren geleden de nieuwe gebouwen van de WUR (zoals Alterra) langs de Droevendaalse Steeg verschenen.

De achterzijde van het voormalige IVT, inmiddels gesloopt.

Dit IVT-pand, uit begin jaren 50, was net als veel andere gebouwen uit die tijd opgetrokken in een traditionele stijl, verwant aan die van de Delftse School. In wederopbouwtijd stond de architectuur onder sterke invloed van de oude voorman Granpré Molière, hoogleraar te Delft. Tegenhanger Van Tijen (architect van onder meer de Dreijenborgh aan de Ritzema Boslaan) sprak indertijd zelfs van 'de Delftse dictatuur'. In Wageningen zelf werd niet alleen door de Landbouwuniversiteit en het Rijk – ofwel door de Rijksbouwmeester – in deze stijl gebouwd. Ook in de binnenstad en verschenen diverse panden en ensembles in de Delftse Schoolstijl. Dat laatste vooral door de invloed van stedenbouwkundig adviseur Kraaijenhagen die een geestverwant was van Granpré Molière, hierin. Een ander voorbeeld is het pand van Kirpestein aan de Ritzema Bosweg, inmiddels ook onder de slopershamer. Ten aanzien van de sloop van het vriendelijke IVT heeft Wageningen Monumentaal tevergeefs bezwaar gemaakt. Het bureau van de

Rijksbouwmeester zal komend jaar met een rapport uitkomen waarin een aantal gebouwen zullen worden genoemd die niet gesloopt hadden mogen worden, waarschijnlijk zit het IVT daar ook bij. Te laat dus.

Nudenoord

Nudenoord werd in 1842 gebouwd (of wellicht herbouwd) door Jacob Marcus Rosenik, die indertijd met 216 hectare de grootste grondbezitter van Wageningen was. Na ruim een halve eeuw bewoning door 'deftige' heren en dames is het daarna jaren gebruikt als (studenten-)pension. Het pand rijkelijk uitgewoond, maar de gevel is niet al te lang geleden redelijk gerestaureerd. Ook Nudenoord is een rijksmonument.

Het pand ligt ongeveer op de grens van industrieterreinen Nude 1 en wat industrieterrein Nude2 gaat worden. Op zich was het al jammer dat in 1990 de meubelfabriek zo dicht bij het pand werd gebouwd (op een bijveld van ONA), maar met Nude 2 staat er nog meer te gebeuren. Afgelopen tijd ging de discussie vooral over de ontsluiting van de industrieterreinen (in de nieuwe plannen tevens ontsluiting van de haven). Eerst was het idee om de ontsluitingsweg vlak langs de Albardaflat te leggen en later dacht men aan een tracé verder richting Rhenen, net voorbij het door de WUR verlaten Instituut voor Plabtenveredeling (IVP) en vlak vóór het buurtschap de Ouwe Nu. Beide ideeën leidden tot protesten van de betreffende direct aanwonenden. Als een soort compromis werd de aansluiting toen pal naast Nudenoord gezocht.

Begin 2003 schreef Wageningen Monumentaal dat je geen weg aan moet leggen pal langs Nudenoord. Daarnaast hadden we nog een overweging. Als zo'n ontsluitingsweg er eenmaal ligt dat dat gemakkelijk uitnodigen tot het idee hem door te trekken richting Haarweg of helemaal richting Noord-West en Mansholtlaan. Het kan met andere woorden het

begin zijn van een door veel ondernemers bepleitte nieuwe rondweg. Vandaar dat wij opperden de ontsluitingsweg uit te laten komen op een rotonde pal tegenover het IVP.

Nudenoord ligt dan in de kijker, maar wat op afstand van de rotonde. Het IVP ligt dan bijna 'monumentaal áán de rotonde, en het nodigt niet uit tot een rondweg.

De (voorlopige?) doorslag werd tenslotte gegeven door de provincie die geen extra kruising wil aan de Lawickse Allee. Vandaar dat er toch een combinatie wordt het de huidige afslag. Dat zou het doortrekken betekenen van de weg die nu langs de Gamma loopt over het terreintje waar nu een frietkraam staat. Dat is dat iéts verder van de Albardaflat af en het nodigt evenmin uit tot een wijdlopige rondweg. Blijft in elk geval de zorg dat rijksmonument Nudenoord een aantrekkelijke blikvanger moet blijven.

Grebbedijk 6a

Grebbedijk 6a dateert volgens de deskundigen uit de eerste helft van de 19e eeuw en heeft in de loop der jaren diverse wijzigingen ondergaan wat betreft architectuur en functie. Het is ooit ontworpen als schuur behorende bij een zeepziederij en later in de 19e eeuw is het verbouwd en uitgebreid tot woonhuis. Het pand geldt als een karakteristiek voorbeeld van een sober historisch woon- en bedrijfsgebouw en vertegenwoordigt een inmiddels in deze streek vrij zeldzaam geworden voorbeeld van oude industriële bebouwing. Ook als dijkwoning is het pand typologisch van belang en dan is er natuurlijk de situationele waarde nabij de toegang tot de stad, aan de westzijde van de havenkom. Een en ander was voldoende om het de status van rijksmonument te geven.

De feitelijke situatie laat zien dat dat geen bescherming garandeert. Het pand is overgeleverd aan weer en wind, met name sinds het dak door brand gedeeltelijk verwoest is. Nog altijd maakt de eigenaar geen aanstalten

het dak wind- en waterdicht te maken, laat staan het restaureren.

Meer dan eens heeft Wageningen Monumentaal telefonische en schriftelijk contact opgenomen met gemeente en B&W om een halt toe te roepen aan de verloedering. Resumerend voelt de Rijksdienst Monumentenzorg zich niet geroepen er iets aan te doen en zit de eigenaar letterlijk in zak en as. Geld om te restaureren heeft ze niet. Volgens waarnemers heeft ze een miskoop gedaan. Ze heeft voorgesteld dat iemand (de gemeente?) het hele terrein tussen Nude en Grebbedijk maar aan moet kopen om middels nieuwbouw de restauratie van nummer 6a te financieren.

Plannen voor de lange adem. Aandrang om voorlopig het dak 'gewoon' af te dekken heeft niet geholpen. De gemeente onderzoekt de mogelijkheid van bestuurlijke dwang. Maar ook dat duurt al erg lang.

Haven en omgeving

Met de mogelijkheid dat Bruil echt gaat verdwijnen lijkt het maken van plannen rond de haven serieus te kunnen gaan worden. Van wat daarover te berde gebracht wordt lijkt een recreatieplas in de uiterwaarden ons onzalig. Een recreatiehaven in de huidige kom kan bijdragen aan het verlevendigen van het stadse leven. Bovendien schept het mogelijkheden voor het creëren van een aantrekkelijke rond het Vada-terrein met het gebiedje rond Grebbedijk 6a (en het belendende Dijkstoelhuis en boerderijtje) als een historisch eiland tussen wijk, haven en binnenstad.

Windmolens

De discussie over windmolens laait op. Aan alle gemeenten is gevraagd om een zoekgebied aan te wijzen, wat nog niet hoeft te betekenen dat die molens er dan ook komen. In het ontwerp-structuurplan is de keuze op de Haarweg gevallen en dat is ondanks een aantal protesten ook doorgezet in het definitieve plan van afgelopen oktober. Het zou gaan om vijf

molens met een ashoogte van 100 meter en wieken met een diameter van 70 meter, waardoor de totale hoogte dus 135 meter wordt. De vijf molens in het Binnenveld dekken 1/6 van de taak die de provincie zich tot 2010 heeft gesteld. Het Wageningse bedrijf NMPO heeft al aangegeven deze molens te willen exploiteren. De kosten zijn hoogstwaarschijnlijk bovengemiddeld, anderhalf keer zo duur als windmolens aan zee.

Binnen Wageningen Monumentaal zijn de meningen verdeeld. Op zich is niemand tegen windenergie maar is Wageningen nou de plaats om zo nodig een voorbeeldfunctie te moeten vervullen? Slagschaduwwerking en geluidhinder lijken ons minder relevant. Een belangrijker bezwaar is de landschappelijke vervuiling in de zichtlijn tussen Grebbeberg en de Wageningse Berg. Bomen worden meestal niet meer dan 30 meter.

Voor de uiteindelijke beslissing is de keuze van de provincie doorslaggevend. Daarnaast kan belangrijk zijn dat enkele van de vijf windmolens op Rhenens grondgebied moeten komen en Rhenen is momenteel tegen. En Wageningen kán ervoor kiezen om elders windmolens te adopteren of zelfs te exploiteren.

Abersonlaan 4

Dit pand vormt samen met Abersonlaan 2 (en verder omgeving) één architectonisch geheel. Het bestaat uit twee bouwlagen met plat dak en ligt in het noordelijk gedeelte van de wijk 'Sahara', die zich kenmerkt door een fraaie stedenbouwkundige opzet in kubistische stijl met overgangen naar het landschap. De panden aan de Abersonlaan zijn ontworpen door de Wageningse architect/ hoogleraar Van Leeuwen en op zich niet (gemeentelijk) beschermd. De eigenaar van Abersonlaan 4 diende bij de gemeente het verzoek in om zijn pand van een kap (nok evenwijdig aan de weg) en een uitbouw aan de voorzijde te mogen voorzien. De welstandscommissie gaf hiervoor een positief advies. Wageningen Monumentaal

diende bezwaar in, waarin op bovenstaande feiten werd gewezen. Bovendien merkten we op dat een ruimer welstandsbeleid wél vergezeld moet gaan van een kritischer kwaliteitsbeleid voor objecten of wijken die geen monumentenstatus genieten.

Stadsbrink

De Stadsbrink ligt op de landschappelijke overgang van de glooiende Wageningse Berg / Eng naar de vlakke Gelderse Vallei. In de verte is, via de monumentale Lawickse Allee, de Grebbeberg zichtbaar. Tevens ligt

De Stadsbrink in westelijke richting gezien.

de Stadsbrink op de overgang van het oude Wageningen (Bevrijdingsstraat, Churchillweg, Otto van Gelreweg) en het nieuwe Wageningen (Rooseveltweg). Een uitdaging om van zo'n plek iets bijzonders te maken. Over wat er nu tot stand is gekomen zijn de meningen, op zijn zachtst gezegd, verdeeld. Weliswaar is het geen leeg gat meer maar voor de leegte en het

gesloopte busstationnetje (en straks voor Kirpestein) zijn zodanige blokken in de plaats gekomen dat menig busreiziger denkt te arriveren in het centrum van Wageningen (met de conclusie dat Wageningen blijkbaar een soort Almere is).

Ook op de architectuur van de aan de Stadsbrink gelegen Gerdesstraat-flats hebben velen kritiek. Wat de detaillering betreft

waarschijnlijk terecht, maar bij deze bebouwing is wel op een goede manier getracht een combinatie tot stand te brengen tussen hoge bebouwing (Dreijenborgh, WICC) en de lagere bebouwing langs de as Ritzema Bosweg – Lawickse Allee.

Ford garage Van der Kolk

Tot de laatste categorie behoort onder meer het pand van Van der Kolk op de hoek van de Stationsstraat (zie hierboven). Dit pand – een mengeling van de Amsterdamse en de Delftse Schoolstijl – vormt bovendien een belangrijk element in de overgang tussen Stadsbrink en binnenstad van Wageningen. Zowel qua situering als architectuur als speelse opzet vinden we dit pand de moeite waard om te beschermen. We willen dan ook voorstellen het op gemeentelijke monumentenlijst te plaatsen. Ook hier geldt weer dat tijdig gezocht moet worden naar een geschikte hergebruiker die recht kan doen aan het totale ensemble. Wat betreft het parkeerterrein tegenover Van der Kolk zullen wij met klem bepleiten niet wéér zo'n grote Stadsbrink-blok neer te zetten. De overgang tussen hoog (Stadsbrink – Roosevelt) en laag (Lawickse Allee – binnenstad) moet daar gehonoreerd worden.

Van der Kolk, Generaal Foulkesweg 12

Het voormalige garagebedrijf aan de Generaal Foulkesweg (ooit de belangrijkste pomp van Gelderland!) zal gedeeltelijk gesloopt worden. De hoofdbouw met markante boom en voorterrein blijft gehandhaafd. Op de plek van

de garageboxen zullen – langs de achterliggende Joodse begraafplaats – appartementjes (in 3 bouwlagen) verschijnen. Ten aanzien van de plannen merkte Wageningen Monumentaal onder meer het volgende op:

“Karakteristiek in het beeld van de Generaal Foulkesweg is ook de beleving van de zijgevel van Why Not (nummer 14) met op de achtergrond de toren van de voormalige HBS. Behalve de architectuur van nummer 14 is ook van belang dat je de overgang kunt beleven van de hoger gelegen Generaal Foulkesweg en de Joodse begraafplaats”.

Wat nummer 12 zelf betreft vinden we dat te weinig wordt ingespeeld op de monumentale omgeving (begraafplaats) en dat het pand aan de zijkant en achterkant te veel wordt dichtgebouwd.

Ook de Provincie heeft thans bezwaar aangetekend omdat ze vindt dat de nieuwbouw te dicht op de Joodse begraafplaats is gesitueerd.

Rustenburg

De plannen voor het terrein Rustenburg kennen een warrige historie. We hebben de indruk dat er twee keer opnieuw is begonnen. Voor insprekers en meedenkers zeer vermoeiend. Een basisprobleem was en is dat er eigenlijk te veel gebouwd moet worden om het verplaatsen van zwembad en sporthal te kunnen bekostigen.

Voor Wageningen Monumentaal waren er van begin af aan twee hoofdpunten: ontzie de dijk en de uiterwaarden en hou rekening met de zichtlijnen. De bebouwing moet niet zodanig zijn dat het zicht van het Bowlespark naar de Muziekschool onmogelijk wordt (zie de foto op de volgende pagina). En hetzelfde geldt voor het zicht langs de dijk van Bowlespark naar berg.

De oude Rijks-hbs op de hoek van de Wilhelminaweg en de Generaal Foulkesweg, gezien vanaf de dijk.

Hoewel wethouder Eweg al wat van het bouwvolume heeft afgesnoept zijn we nog alles behalve gelukkig. En wat betekent de mededeling dat het terrein nou opgehoogd zal worden? Dan kan een laag gebouw theoretisch al boven de dijk uit gaan steken. We hebben ook bedenkingen bij de bouwvorm: hoog en met platte daken. Een ongewenste stijl tussen de oude berg en de oude binnenstad. We hebben contact opgenomen met een – plotseling weer in ere herstelde – gemeentelijke klankbordgroep.

Een derde hoofdpunt voor Wageningen Monumentaal was van begin af aan (diep in de vorige eeuw) dat de aansluiting van heel Rustenburg op de binnenstad cruciaal is: bij het Bowlespark; langs het Spijk (en het beoogde 'Stadsparkje van Bassecourts tot Molenstraat'); de steegjes die van het 5-mei plein richting gracht lopen; en het eerste stuk van de Veerstraat waar de klassieke bebouwing na een handvolpanden abrupt afloopt. Het tragische is dat nu een 'deelplan' gepresenteerd is voor louter het zwembadterrein, waardoor straks het puzzeltje van de aansluiting met het centrum nóg moeilijker wordt.

Tot slot hebben wij ons steeds verzet tegen het voorgenomen slopen van het politiebureau. Gelukkig is dat gevaar minder urgent omdat de politie voorlopig niet verhuist. Maar zowel qua eigenzinnige architectuur als qua levendigheid vinden we zo'n pand behoudenswaardig. En

zonder met garages omzoomde binnenplaats valt de omvang ook wel mee.

Moutfabriek Churchillweg

Het terrein van de huidige moutfabriek behoudt in het nieuw vast te stellen bestemmingsplan Bovenbuurt – Benedenbuurt vooralsnog dezelfde functie. In de nabije toekomst is een aanvraag om bestemmingswijziging niet ondenkbaar, zeker nu het terrein al verkocht lijkt te zijn aan een projectontwikkelaar. Ook hier zouden wij de aandacht willen vestigen op het belang van het behoud van industrieel erfgoed binnen herbestemmings- en herontwikkelingsgebieden. De globalisering leidt tot gelijkvormigheid: winkelcentra, Vinex lokaties, alles ziet er hetzelfde uit. Plekken verliezen hun smoel en karakter: hun ziel. Met het verdwijnen van de ziel verdwijnt het geheugen, het verhaal van de plek. Terwijl juist het verhaal dynamiek op kan leveren. Erfgoed vertelt verhalen en maakt plekken specifiek. De uitdaging is daar nieuwe verhalen aan toe te voegen. Het credo van Belvédère is 'Behoud door ontwikkeling': het geven van een nieuwe toekomst aan het verleden. In dit kader richt Wageningen Monumentaal zich tot de Gemeente met het verzoek om na te gaan welke delen van de Mouterij voor herbestemming dan wel herontwikkeling in aanmerking zouden kunnen komen, zodat het verhaal van de plek niet verloren gaat. Zoals wellicht bekend begon het in 1864 met een Wageningse bierbrouwerij, die in 1881 door de Duitser Hoolmans werd herdoopt tot 'Stoombierbrouwerij Germania'. Hij bouwde ook het grote huis tegen de brouwerij. Rond 1908 werd het Export Bierbrouwerij Holland, waarvan Bavaria de laatste eigenaar was. Wageningen Monumentaal vindt dat het huis en het direct daartegenaan staande oudste deel van de brouwerij de moeite van het behouden waard zijn.

Overigens behoeft op langere termijn dit hele gebied aandacht. Vooral als Pantarijn van plan zou zijn de Churchillweg te verlaten

(Behoudenswaard? Zo ja, helemaal?).

Diedenoort is sowieso van plan haar gebouw op een vrachtwagen te zetten en te vertrekken. En als dan ook het gele kantoor van de melkfabriek gesloopt zou worden ontstaan een enorm terrein. Wat moet daarmee gebeuren? Bij voorbaat willen we waken dat er geen naar binnen gekeerde wijk mag ontstaan die zich niets van de Churchillweg aantrekt, zoals dat met de huizen bij de Harnjesweg gebeurd is. En misschien is het toch aardig een hele oude projectie te volgen en de Brinkweg alsnog te verbinden met de Beatrixlaan?

Geertjesweg 41

Achterin de Eng, vlak aan de bosrand staat een klein onbetekenend boerderijtje. Op zich niet wat je verstaat onder een 'monument'. Tegelijk wel een keuter-boerderijtje dat zichtbaar maakt hoe er ooi op de armelijke Eng-gronden geboerd is. Navraag bij de Stichting Historisch Boerderijen Onderzoek bevestigde ons vermoeden dat voor dit soort 'er tussenin objecten' zorgelijk weinig aandacht is. Oude rijke boerderijen krijgen alom veel aandacht maar de rest sneeft bij bosjes. Voor ons reden om de gemeente te vragen hoe het staat met de beschermenswaardigheid van dit pandje. Als 'maatschappelijk verantwoorde vereniging' zit je in zo'n geval (en in vele andere gevallen) overigens ook met de vraag wat je een individuele eigenaar aandoet. Als beschermd monument zou zo'n boerderijtje tonnen minder waard zijn. Daarmee wordt een algemeen maatschappelijk probleem heel persoonlijk. Het probleem namelijk dat sloop en nieuwbouw bijna altijd goedkoper zijn dan restauratie. Als van waarde is zwak.

Structuurplan

Het structuurplan Wageningen is na vele jaren discussie rond. Hoewel het altijd afwachten is wat je er de komende jaren van terug zult zien in het daadwerkelijke beleid.

In eerste aanleg heeft Wageningen Monumentaal in alle toonaarden gewezen op de

scheefgroei van de stad in de zin dat de hele WUR naar de Born gaat.

Daarnaast hebben we bepleit dat de Rooseveltweg een heldere toegangsweg tot het centrum zou blijven. Het is immers een gotspe dat de Nijenoord-Allee - Kortenoord-Allee een 'ruggegraat' van de stad genoemd wordt. De term rondweg zou meer op z'n plaats zijn. Valse retoriek dus. Temeer daar het zogenaamde 'Hoogwaardig Openbaar Vervoer' langs deze rondweg geleid wordt. Qua verbindingen hebben we bovendien meer aandacht gevraagd voor het oostelijke achterland: Arnhem - Nijmegen.

De door ondernemers gewenste rondweg van pakweg Nudenoord (zie aldaar) naar Noord-West is voorlopig afgewend maar is volgens het structuurplan in principe nog wel mogelijk. Over de interne structuur - met name (de bereikbaarheid van) het centrum - is naar onze zin te weinig gepraat. Daarop zal echter de nadruk komen de discussie over het centrum zelf.

Bestemmingsplan Centrum

Het Bestemmingsplan Binnenstad was een raar verhaal. Wettelijk moest de gemeente er een maken omdat de Leefmilieuverordening niet meer te verlengen was.. En dus kwam er een plan waarin zo ongeveer alles de bestemming kreeg die het nu heeft (inclusief bijvoorbeeld het Molenstraattheater). Er zaten wat kleine details in (zoals de mogelijkheid van een gebouw op het huidige grasveld aan de Kromme Hoek (c.q. kop van de Herenstraat) en de mogelijkheid een winkel te beginnen in de voormalige Latijnse school op de hoek Molenstraat - Herenstraat (hetgeen wij met huiver aanzien). Wageningen Monumentaal maakte deel uit van de klankbordgroep die het plan voorbereidde.

Enkele vreemde details (bijvoorbeeld een steegje tussen Kapelstraat en Nieuwstraat) hebben we bestreden en die zijn ook verwijderd. En we hebben bepleit het monumentale karakter van panden beter te

benadrukken. Van beleid of nieuw beleid bleek niets.

Dat laatste is min of meer begrijpelijk als we bedenken dat de gemeente momenteel werkt aan een Masterplan binnenstad, waarover hieronder meer.

Tenslotte hebben we ons verbaasd over de merkwaardige begrenzing van het plan. Aan de westzijde is een deel van het gebied buiten de gracht opgenomen maar alles tussen Stationstraat en Bevrijdingsstraat ontbreekt.

Dat laatste is nu net cruciaal voor de samenhangen in het centrum.

Masterplan centrum

De komende jaren moeten de contouren zichtbaar worden van een nieuw centrumbeleid. Daarbij zal het over veel gaan.

Parkeren

Om de gedachten te bepalen zouden we het parkeren als uitgangsvraag kunnen nemen. Vroeg of laat zal het parkeren bij de binnenstad een werkelijke bottleneck gaan vormen. Bijna elke activiteit maakt de netto-parkeerbalans negatiever. Als je 'iets leuks' wil maken van het Beuningplein kost dat parkeerplaatsen en het bebouwen van Rustenburg (tweede fase) idem dito. Het Kloosterstegenplein (we blijven het lekker zo noemen) en het Molenbrugplan kosten ook plaatsen maar roepen bovendien extra vraag op door de extra bewoners. En dat geldt ook voor de bouw van appartementen bij Ponsen & Looijen aan de Vijzelstraat, enz. Zelfs de ombouw van Hotel de Wereld tot restaurant zal tot gevolg hebben dat een aantal parkeerplaatsen worden 'weggereserveerd'. Gevoegd bij de roep om minder blik op straat zal vroeg of laat behoefte ontstaan aan parkeergarages. Maar waar? Hoe verder weg van de Hoogstraat hoe minder blij het betalende publiek. Hoe dichterbij de Hoogstraat hoe meer drukte je houdt nabij het centrum. Algemener: wáár wil je de verkeersstroom leiden.

Alternatieven die genoemd worden zijn de Walstraat, het parkeerterrein bij de SNS-bank,

het bolwerk-parkeerterrein naast de Rabo, de Gerdestraat en het terrein onder de kinderboerderij bij Duivendaal.

De laatste heeft de charme dat ze via de ventweg van de Lawickse Allee te ontsluiten is, maar als grote nadeel dat een parkeergarage de facto alleen te betalen is als je er meteen bovenop kunt bouwen. Het voordeel van de Gerdestraat zou zijn dat je de auto's weghoudt uit het plantsoen en dus werkelijk kunt gaan werken aan een rustig centrum binnen de grachten. Je loopt alleen het gevaar dat een aantal grote winkels/publiekstrekkingen dan gretig naar de Gerdestraat vertrekken zodat je je centrum uitholt. Bij de SNS-bank is het relatief krap en loop je het gevaar dat men ter financiering hoog wil bouwen zodat de miskleun van de Plantsoenflats nog verder wordt uitgebreid en het oude centrum helemaal omduikt in de zin dat de Hoogstraat verdwijnt achter hoogbouw. Het bolwerk naast de Rabo is lekker groot, maar het zit direct aan het water en zuigt - net als de SNS- verkeer door de Stationstraat naar het Plantsoen. De Walstraat is voorlopig weer van de baan omdat de studentenflats nog even blijven, maar is daarmee niet afgeschreven: we hebben het hier niet over plannen voor volgend jaar.

Gracht

Een heel andere invalshoek is de vraag of we het oude centrum van Wageningen in aantrekkelijkheid kunnen laten winnen door de in 1967 gedempte Stadsgracht weer in ere te herstellen. Dat wil zeggen dat die vanaf de 'Herenbrug' tot de Rabo weer hersteld zou worden. De SNS-bank zou dan verdwijnen, de Hoogstraat zou een eigen Bergbrug krijgen en het Plantsoen een Plantsoenbrug. Een nieuwe entree voor de stad. Wat voor bebouwing (op het SNS-parkeerterrein) zou daarbij passen? En past daar dan nog een parkeerterrein of een parkeergarage bij? Wat doe je dan met de huidige Stationstraat?

En – als je dan in termen van een volledige gracht denkt – hoe zou je dan willen dat de gracht langs het Plantsoen en het Plantsoen zelf eruit gaan zien? Letterlijk een plantsoen (een park) binnen de gracht of op een leuke manier bebouwen, zodat je echt het idee krijgt van een omgrachte binnenstad? In het laatste geval: wat voor stratenpatroon wil je dan? En in beide gevallen: waar parkeer je dan?

Over tien jaar – in 2013 – bestaat Wageningen 750 jaar. Moeten we dan die gracht niet hebben liggen?

En: laten we niet nog meer onomkeerbare Junus-schillen bouwen (ter financiering van de toneel-toren) voor we over dit soort vragen een beetje duidelijkheid hebben.

Gemeente

Al lange tijd is de gemeente uit het gemeentehuis gegroeid. De afslanking van de

rijksoverheid komt namelijk neer op het delegeren van extra taken aan lagere overheden. Wageningen Monumentaal zou het liefste zien dat de gemeente dat op de huidige locatie oplost. Maar deskundigen zeggen dat dat niet lukt? Waar dan? Op de Costerweg (Vada)? Op het Plantsoen? Op de Gerdessstraat? Of op de Costerweg, waar de WUR al een bestuurscentrum in de aanbieding heeft? Wat Wageningen Monumentaal betreft móet het in elk geval in het centrum. Met de aantekening dat grootschalige bouw binnen de grachten “verboden” is.

Costerweg

Er is een trend bij sommigen om de Costerweg als een nieuw soort centrum te zien. Het politiebureau kon er wel, de Edah, een gemeentehuis en zelfs het busstation. Daarbij zou men vergeten dat 'de lus' – Stationstraat, Bevrijdingsstraat, Hotel de Wereld, Bergstraat – de facto bij het oude centrum van Wageningen behoren en de entree van de binnenstad vormen voor alle oudere wijken van de stad (plus de fietsers uit Bennekom, Renkum en Lexkesveer. Het is alleen maar verlies als je dat deel van het centrum uit het oog gaat verliezen. Ook daar moet het hart blijven kloppen.

We zijn er maar even in vogelvlucht doorheen gefietst om u een indruk te geven van wat puzzelstukjes die bij een Masterplan Centrum ineen gelegd moeten worden. Denkwerk in overvloed, ook voor Wageningen Monumentaal.

In Memoriam W.G. Sombroek

Op 19 december jl. overleed vroegtijdig – op 69-jarige leeftijd – Wim Sombroek. Bodemkundige, geoloog en globetrotter. Jarenlang heeft Sombroek (naast ontstellend veel andere zaken) het historische, landschappelijke en ondergrondse aspect van Wageningen onder de aandacht gebracht van de burgers en de gemeente, waarmee hij veel historische aspecten voor de ondergang heeft gered.

Dit alles met aandacht voor grote landschappelijke lijnen, inclusief waterlopen en wiltgraven, tot cultuur-historische elementen als de stadsmuur, de leemkuilen in de uiterwaarden en archeologische bodemschatten. Wim was een bezielend lid van onze vereniging, trok bij het bestuur aan de bel om ons ergens “op te zetten” en stuurde ons altijd kopieën van zijn stukken. Wim was een buitengewoon aimabele onderzoeker en stimulator, maar maakte met groot gemak “vuile handen”. Geen bouwput in kansrijk gebied was veilig. Waar anderen in het weekend onderuit zakten, pakte Wim zijn gereedschap en ging aan de slag. Het gat dat hij op dit terrein achter laat zal in Wageningen niet gemakkelijk zijn in te vullen. Zeker is dat hij in onze gedachten voort zal leven. Niet alleen als een man van het verleden, maar ook als blijvende bron van kennis. Als het straks bijvoorbeeld gaat om het herstel van de Stadsgracht zal het Sombroek-archief een belangrijke bron blijken te zijn.